

'Vi kan vise respekt og vise til andre at vi er flotte barn,
at de kan stole på oss'

En annerledes oppvekstplan.

**UNGDOM I SVEVET/ UNIVERSITETET I
NORDLAND**

**25. april 2014
Reidun Follesø**

'Vi kan vise respekt og vise til andre at vi er flotte barn, at de kan stole på oss'

En annerledes oppvekstplan.

Det er dette som er grunnlaget for den nye oppvekstplanen i Sortland, ikke det en gjeng med "viktigperer" sier og mener!

Andreas Lossius, 15 år¹.

INNLEDNING

Sortland kommunes vei mot en annerledes oppvekstplan er noe vi fra Ungdom i Svevets² side har fulgt med interesse. Interessen er fundert både i prosess og produkt. Arbeidet for å involvere barn og unge i hele prosessen er unikt, og kan tjene som et eksempel til etterfølgelse for andre. Vi er kjent med at prosessen har hatt mange elementer. I denne teksten fokuserer vi på det datamaterialet som er samlet inn fra barn og unge fra og med 5.klassetrinn, i det vi se nærmere på to forhold: *Prosess og datagrunnlag og hovedtrekk i materialet.*

Prosess og datagrunnlag

FNs barnekonvensjon er lagt til grunn for et omfattende kartleggingsarbeid i Sortland kommune. Dette inngår også i kommunens satsing på *Vårres unga - vårres framtid*. En viktig del av dette er klarleggingen som er gjennomført ved i kommunens åtte barne- og ungdomsskoler, der i alt 110 elever har svart på tre spørsmål:

- (1) Hva er en god oppvekst?
- (2) Hvordan vil vi ha det?
- (3) Hva kan vi gjøre selv for å få det bedre?

Spørsmålene er utarbeidet i samarbeid med barn og unge, og det er også ungdom som har gjennomført selve spørreundersøkelsen. Dette er imidlertid langt mer enn en ordinær spørreundersøkelse, i det elevene også har vært invitert inn til samtaler og gruppearbeid før de skrev ned sine svar. Kommunen omtaler dette som en *bevisstgjøringsprosess*, og understreker at prosessen i seg selv er det bærende element. Ved å sette av tid til bevisstgjøringsprosesser i skole, barnehage og på andre arenaer har kommunen fått unik dokumentasjon om hva deres barn og unge tenker. Som forskningstilnærming kan det innvendes at svar som følger av en slik prosess ikke er tilstrekkelig objektiv. Dette er imidlertid ingen sterk innvending. Nyere samfunnsforskning tar også høyde for at meninger ikke oppstår i et vakuum, men at kunnskap både produseres i og hentes ut av et fellesskap.

Kommunens ansatte har hatt ansvar for initiering, planlegging og gjennomføring av undersøkelsen. De har også gjennomgått og systematisert materialet i hovedkategorier, og presentert dette blant annet på konferansen Ung i Sortland 4.april 2013. Det er denne systematiseringen som ligger til grunn for vår gjennomgang.

² Ungdom i Svevet er en nasjonal satsing rettet mot ungdom i risiko. Fylkesmannen i Nordland er prosjekteier, mens Universitetet i Nordland har ansvar for forskning og fagutvikling. Satsingen støttes av ni fagdirektorat.

UNDERSØKELSENE - SENTRALE FUNN

Barn og unges svar på de tre hovedspørsmålene anser vi som undersøkelsens hovedfunn. I den følgende teksten samler vi hovedtrekk fra datamaterialet, sortert etter oppgitte kategorier. Disse eksemplifiseres med enkelte utsagn fra datamaterialet og sammenholdes kort med annen forskning. Tallene i parentes angir antall utsagn under den aktuelle kategorien. Tall angir ikke tall endelige størrelser, men kan være indikatorer på hvilke temaer som tillegges stor eller liten vekt.

Det er imidlertid viktig å være forsiktig i fortolkning av tallenes betydning. Når et barn - eller vi selv for den saks skyld - skal beskrive hva som er viktig, er det lett å glemme det vi oppfatter som selvfølgelig. Et eksempel på dette finner vi når barn skriver om fysiske behov som premiss for god oppvekst. Et barn som har mat, klær og trygge boforhold tenker ikke nødvendigvis over dette, først når disse godene ikke finnes kan de bli tydelige. Det er derfor tankevekkende når en elev skriver at det er 'viktig å ha billig mat slik at vi får spist oss mette', en annen at det er viktig 'å være mett hver dag'. At ti utsagn er viet fysiske behov som mat, klær og tak kan bety at noen mangler disse godene som for andre er helt selvfølgelig. Dette er i så tilfelle ikke ulikt funn fra Ungdata som viser at at fem prosent av ungdommene på landsbasis har hatt dårlig råd de siste to årene. Ungdommer i familier med dårlig råd er gjennomgående mindre tilfreds, sjeldnere fornøyd med foreldre, venner og lokalmiljø. Færre er motivert for skole og høyere utdanning, og færre er med i organiserte fritidsaktiviteter. (NOVA Raport 10/13:3³).

Undersøkelsen viser i liten grad hvordan elevene har det i dag. Spørsmålene er framtidsrettet og viser til hvilke ønsker elevene har for sin oppvekst – og hva som skal til for å komme dit.

Hva er en god oppvekst?

Svarene herfra er delt inn i ni underkategorier av varierende størrelse der tre hovedtema peker seg ut. Disse er henholdsvis *hjem og familie* (99), *venner og relasjoner til andre* (102) og *aktiviteter, fritid, og steder å være* (96). Videre følger *skole og utdanning* (51), *verdier* (48), *følelser* (29) *samfunn, ansvar og rettigheter* (28), *personlig utvikling* (26), *fysiske behov* (10) og *økonomi og jobb* (7).

I vår gjennomgang samler vi dette i fem hovedkategorier, henholdsvis:

- (1) Hjem og familie
- (2) Venner og fritid
- (3) Skole og utdanning og
- (4) Samfunn, rettigheter og medvirkning
- (5) Verdier

Å ha en god oppvekst er å
ha noen som er glad i deg,
noen du kan stole på og
ha en god familie.

Hjem og familie

³ Rapporten presenterer hovedresultatater fra Ungdata-undersøkelser gjennomført i perioden 2010-2012. Målet er å gi en oversikt over hvordan norsk ungdom i alderen 13-16 har det på ulike områder. Dataene gir et godt og dekkende bilde av hvordan norsk ungdom har det.

De store temaene dreier seg om hjem, familie, venner og fritid. Selv om en stor del av dagens barndom og ungdomstid foregår i institusjoner som skole og barnehage er foreldrene fremdeles de viktigste omsorgspersonene. Elevene er opptatt av at foreldre skal være ærlige, av kjærighet, av at hjemmet skal være godt uten rus og vold. De aller fleste beskrivelsene er gode. Vi får et blick inn i ønsker - eller virkelighetsbeskrivelser - av foreldre som vil sine barn vel, som har tid til dem, som drar på turer, som ikke sloss, som er ansvarlige, som er der uansett hva. Også dette harmonerer med Ungdatas beskrivelse av norsk ungdom, som i all hovedsak viser en veltilpasset ungdomsgenerasjon. Resultatene fra Ungdata viser at hele 80% av ungdommene er litt eller svært fornøyd med mor og far. Ni av ti unge stoler på foreldrene sine, og like mange opplever at foreldre stoler på dem.

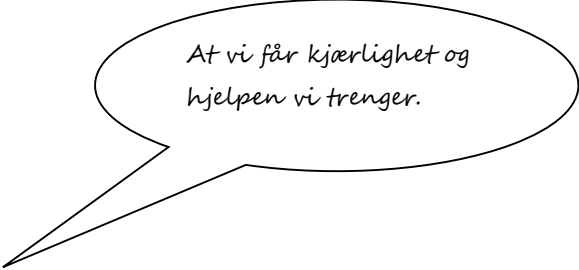
Nå viser ikke tallene fra Sortland hvorvidt elevene er fornøyd eller ikke, men de mange beskrivelsene som ikke problematiserer relasjonen til foreldrene kan indikere et lignende bilde som hos Ungdata. Imidlertid finner vi noen beskrivelser som skiller seg ut fra de andre, og som kan tolkes noe annerledes. Som at 'foreldre må forstå og hjelpe til når man ikke kan bo hjemme, men heller trenger en fosterfamilie'. Eller at 'foreldre må ikke holde ungdommene slik at de ikke får kontakt med andre'. Også dette bildet kan vi finne på landsbasis der syv prosent er svært misfornøyd med foreldrene sine som de mener de ikke kan stole på.

Hvilke råd gir elevene?

På spørsmål om hvordan de vil ha det, har elevene klare råd. De ønsker foreldre som bryr seg, som er aktive og sunne, og som skaper trygghet hjemme.

På spørsmål om hvordan det kan bli slik de ønsker blir rådene enda tydeligere. Flere av dem handler om kommunikasjon, særlig der foreldre ikke lever sammen. 'Hvis foreldre er skilt kan pappa og kjæresten snakke med barnet'. 'De voksne kan snakke bedre sammen, særlig hvis de er skilt'. 'Det kan være like regler hos mamma og pappa'. Om seg selv sier flere elever at de kan bli flinkere til å hjelpe til hjemme.

Venner og fritid

At vi får kjærighet og
hjelpen vi trenger.

Venner er viktig, og det er ikke overraskende at vennskap og relasjoner er et så sentralt tema for elevene i Sortland. Med noe ulike ord skriver de at gode, ordentlige, snille venner som bryr seg om og som stiller opp er viktig for en god oppvekst. Venner med tid, venner som stiller opp når du trenger det. Venner du kan passe på, og som passer på deg. De skriver om kjærighet. Om omsorg. Om nødvendigheten av ros og oppmerksomhet.

Ungdomstiden beskrives ofte som en fase i livet der venner og jevnalderrelasjoner er særlig viktig. Venner har betydning for hvem man er og hvem man blir, og mange vennskap varer og har betydning

langt inn i voksenlivet. Ungdata-undersøkelsen viser også at ni av ti ungdommer har minst en nær venn som de kan stole fullstendig på og betro alt mulig (:13).

Vennskap er viktig, og godt vennskap er godt. Det er enkelt å fastslå. Men også her kan det være nyttig å se på de svarene som beskriver det de *ikke* ønsker. Hvorvidt dette baserer seg på egne erfaringer kan vi ikke vite, men like fullt er det interessant å se at 14 elever beskriver godt vennskap som 'uten mobbing'. De siste års forskning om barn og unges psykiske helse har blitt stadig mer opptatt av mobbingens betydning for barn og unges psykiske helse. Kunnskapen er ikke ny, men det store problemomfanget samt mobbingens ettervirkninger langt inn i voksenalder blir stadig bedre dokumentert. Det er stadig viktig å avdekke og bekjempe mobbing ikke bare i barnehage og skole, men også i lokalsamfunnet som helhet.

Jeg sier ikke at vi skal få
Lady Gaga hit, men noe
lignende kunne vi nå fått
....

Fritid er et tema som inkluderer vennskap, men som også går langt videre enn det. På spørsmål om hva en god oppvekst er lister elevene opp en rekke ønskede fritidsaktiviteter. Eksempler på aktiviteter som inngår i en god oppvekst er klubb, ridning, sykling, roing, fiske, fotball, slalåm, sang, matlaging, turer, trening, være i naturen, kreative aktiviteter og annet som gjør at man ikke kjeder seg. Det er tydelig at fritiden har med aktiviteter å gjøre, her finnes knapt antydninger til inneliv eller dataskjerm. Dette stemmer i stor grad med forskning vi har gjort i Ungdom i Svevet, der ungdom av ulike grunner var svært opptatt av aktiviteter. For det første fordi aktivitet i selv er gøy - det gir både mestring og utfordring. For det andre fordi aktivitet gir unike muligheter til å gjøre noe sammen - enten ungdommer i mellom, eller mellom barn/ungdom og voksne.

Det er nærliggende å knytte dette til de to opprinnelige kategoriene *personlig utvikling* og *følelser* der vi også ser viktige beskrivelser av betingelser for en god oppvekst. Her kan vi blant annet lese følgende: 'Å gå ut i verden med et godt grunnlag for å klare deg selv fordi du har hatt en oppvekst som gir mulighet for et opplevelsrikt voksenliv'. Så hva er det viktig å ha lært på denne veien? Her kommer noen eksempler: Å lage god mat, å lage bål, å lære av sine feil, å lære å stå opp, å lære å sy, å lære noe nytt hver dag, å lære at man ikke kan få alt man vil, rett og slett lære å vokse opp, og ha gode minner. Det er viktig å føle glede, og å ha det bra. Det er viktig å trives med folk rundt seg, ha lyst til å våkne opp om morgenen og ha glede i livet. Å ikke være redd. Og å huske på at det er godt å gjøre andre glad. Kloke ord til ettertanke enten man er barn, ung eller voksen.

Også her kan det være på sin plass å minne om at en av ti norske ungdommer antakelig befinner seg langt fra disse idealene. Ungdomstiden er en sårbar periode med store omveltninger både kroppslig og mentalt, og mange unge sliter i perioder med psykiske problemer. Generelt er depresjon og angst de

viktigste plagene, og jenter oppsøker hjelp oftere enn gutter. Om dette betyr at jenter sliter mer enn andre er mer usikkert. Sikrere er det at konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte øker risikoen for slike lidelser, og flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse (NOVA 10/13:58).

Hvilke råd gir elevene?

Hva sier elevene om hvordan de selv kan bidra til et godt vennemiljø og en god fritid? Svaret kan deles i to. De første svarene dreier seg om vennskap og samhold, det andre om konkrete aktiviteter. Om vennskap og samhold skriver de blant annet dette:

Ha venner, bli kjent og være sammen. 'Vi kan ha gode venner, være sosial, ha besøk og ikke stenge noen ute'. 'Vi kan få alle med og ikke stenge noen ute'. 'Jeg kan bli venner med XX (navngitt person)'. 'Vi kan være snille med hverandre, og bli kjent med nye folk'. 'Vi kan få folk med på ting'.

Ikke mobbe, være snill og grei: Dette punktet er massivt og tydelig. Mobbing - og slutten på denne - er det flest viser til som egne bidrag for å få til et godt oppvekstmiljø. Her er noen eksempler: 'Vi kan slutte å mobbe og bli en venn'. 'Vi kan være snille med vennene våre'. 'Vi kan støtte hverandre og si stopp når andre mobber'. 'Vi kan plage mindre'. 'Vi kan si i fra når noen mobber, og vi kan kontrollere mobbing'. 'Vi skal la de mindre være som de er og heller tenke på oss selv'. 'Vi skal ikke være slemme og si dumme ting'. 'Vi skal passe på at alle har det bra'.

Hjelp andre, vise høflighet og respekt: Innholdet her overlapper til en viss grad det forrige punktet. Men her finnes også flere ideer til aktiv innsats: 'Vi kan si fra når noen trenger hjelp'. 'Hvis vi møter noen med problemer kan vi høre om hva som er deres interesser'. 'Jeg kan ta meg god tid til folk med problemer'. 'Jeg kan rekke ut en hånd'. 'Jeg kan hjelpe andre som har det vanskelig'. 'Jeg kan hjelpe barn som ikke har det så bra å bli med på ting'. 'Jeg kan hjelpe uansett hva'. 'Jeg kan lære bort noe, og hjelpe andre selv om jeg ikke kjenner dem'. 'Jeg kan gjøre det lettere for andre som sliter'. 'Jeg kan passe på andre rundt meg slik at de også har det bra'. 'Jeg kan vise at jeg bryr meg'. 'Jeg kan prøve å gjøre det så bra som mulig for meg selv og andre'. 'Jeg kan være høflig og respektere de som er rundt meg'. 'Jeg kan vise respekt og vise til andre at vi er flotte barn, at de kan stole på oss'.

Samlet viser dette en barne- og ungdomsgruppe som har klare tanker og meninger både om hva som er et godt oppvekstmiljø, og hvordan de selv kan bidra til å oppfylle mål og visjoner. Dette er et spennende og viktig utgangspunkt i arbeidet med videre oppvekstplan.

Ønsker om aktiviteter: Elevene har også en rekke tanker om og forslag til fritidsaktiviteter. Det dreier seg om anlegg/ steder å være, ulike aktivitetstilbud og ønsker om utstyr.

Anlegg/ steder å være: Noen av disse er stedfestet - som badeland på Sortland, ballbinge på Jennestad samt svømmehall, slalåmbakke og åpen hall i Sigerfjord. Andre mer åpne ønsker er flere fotballhaller, større slalåmbakke, lekeplass, ungdomshus, tennisbane, halfpipe rampe, nytt konsertanlegg, skatepark, teater, terapibasseng, ridesenter/stall, kulturfabrikk, sandvolleyballbane og turnhall. Noen elever nevner også at de ønsker seg billigere aktiviteter. Konkrete ønsker i så henseende er billigere i bakken, gratiskonsserter, billigere leie av samfunnssalen samt en kreativ plass der det er billig - helst gratis - å delta.

Aktivitetstilbud: Her er det mange som bare sier at de ønsker flere og mer varierte aktiviteter uten at dette konkretiseres. Av de konkrete forslag som nevnes er disse: Bedre kino og oftere film, hallen åpen fra sju til elleve (eller i hvert fall lenger enn i dag), klubb flere dager (ikke bare fredag), samt flere konsserter på Sortland.

Utstyr til aktiviteter og anlegg: Her leser vi både om utstyr ungdom trenger/ ønsker til eget bruk og utstyr til felles bruk i ulike anlegg. Eget utstyr kan være skøyter, data og turutstyr. Av utstyr til anlegg trekker flere frem bedre kinoseter på Sortland.

Hva kan ungdommene selv gjøre for å få det slik? Også her har elevene ideer til hva de selv kan gjøre for å få det slik de ønsker. De har blant annet følgende ideer til hvordan de selv kan bli mer aktive alene eller sammen: Starte loppemarked, starte svømmegruppe, lage band, arrangere sykkeldag, etablere båtgruppe, samt møte opp på ting som blir arrangert slik at ting kanskje kommer til å skje igjen. 'Finn en hobby, gjør noe som interesserer deg'. 'Lag en spørreundersøkelse om hva folk liker å gjøre slik at man kan arrangere noe som får folk til å være mer sosial'. 'Jeg sier ikke at vi skal få Lady Gaga hit, men noe lignende kunne vi fått til!'

Vi kan lufte mer i klasserommet!

Skole og utdanning

Tekstene fra elevene fordeler seg jevnt på tre forhold når skolen er tema. Det første handler om skolens *organisering og innhold*, det andre er om *skoleprestasjoner*, mens det tredje temaet er *trivsel*.

Under organisering og innhold finner vi forslag og ønsker fra elevene. Igjen vet vi ikke noe om dette er beskrivelser av det som finnes, eller om det er ønsker for det som kunne vært. Her finnes ønsker om flere klassesetter, om gode valgmuligheter, om mindre lekser og en time lenger skoledag, om mer leksehjelp og PC-bruk. Her finnes også ønske kunstgress på skolene og om fler fremmedspråk. Mange er opptatt av å gjøre det godt på skolen, og formuleringen *god utdanning* gjentas ofte som betydningsfullt for god oppvekst. Trivsel er også viktig, og ordet som brukes oftest for å beskrive trivsel er å være *snill*. En snill rektor, en snill lærer. Snille medelever. De store skal ikke være slemme mot de små, man ha respekt for de minste. Og skolen skal være mobbefri.

Hvilke råd gir elevene?

Når elevene ser fremover og svarer på hva som skal til for å få til de gode oppvekstbetingelsene trekker de frem følgende forhold:

Fysisk og psykososialt miljø: De første rådene retter seg mot det fysiske skolemiljøet. Her er forslag om å lufte klasserommet godt, å få nye varmeapparater på skolen, ha kantine hver dag, sette inn en ny dør i jentegarderoben, få nye stoler og ha en trampoline i skolegården. De neste handler om det psykososiale miljøet. Her foreslås flere antimobbeuker, klassens time, mindre krangling i friminuttene og igjen understrekes betydningen av å si i fra til voksne dersom man ser 'noe'. Her er det også verdt å legge merke til at elevenes tekster om mobbing - som er mange - er kategorisert under "venner og fritid". Det kan medføre at mobbing blir mindre tydelig i skoletekstene. Imidlertid må mobbing også leses inn i disse tekstene, og det som tidligere er vist har også gyldighet i skolen.

Bedre lærere og pliktoppfyllende elever: Setningen 'bedre lærere' går igjen i flere elevers tekster uten at dette konkretiseres nærmere. Om sin egen innsats sier elevene blant annet dette: Vi kan være rolig, bidra med arbeidsro i timen, høre på læreren, være aktive i oppgavene vi får, gjøre lekser, få andre til å være grei mot læreren og ikke droppe ut av skolen.

Mer skoledemokrati: Noen elever ønsker også flere elevrådsmøter, samt at det må være viktige ting som skal vedtas i elevrådet.

Samfunn, ansvar og (menneske)rettigheter

Her finner vi en rekke ulike tema spredt over et vidt felt. *Trygghet, mulighet for gode liv, miljøbevissthet, mangfold, rusfritt miljø, trafikale tjenester, påvirkningsmuligheter, utforming av Sortland, gode ledere, velferd, folk hjelper hverandre og tilgang til butikker* er overskrifter. Her velger vi ut noen punkt som kan være av særlig interesse, og legger hovedvekten på det elevene selv skriver de kan bidra med.

Muligheten for gode liv. Også her finner vi tekster om hvor viktig det er at ingen blir mobbet. Alle barn skal ha fine liv, der ingen tigger og alle blir godt behandlet.

Miljøbevissthet er flere elever opptatt av. De konkrete forslagene til hvordan miljøet kan bli bedre er å brette kartonger, sortere søppel ('riktig søppel i riktig pose') og ikke slenge søppel rundt. Forurensning må bort, strøm må spares og fredelige trær må ikke hugges. Når elevene blir spurt om hvordan de selv kan bidra svarer de: plukke søppel, snakke om miljøet, ikke bruk lighter men fyrstikk, ikke bruke mye strøm, bruk vedovn heller enn elektrisk ovn samt å skru ned varmen.

Medbestemmelse og å si i fra. Selv om dette er to ulike tema berører de noe av det samme. Når elever skriver om medbestemmelse finner vi disse tekstene: 'vi vil bestemme noe selv', 'vi ønsker å bli sett og hørt', '(vi vil ha) stemmerett' (vi vil ha/ bruke) ungdomsråd. Når de skriver om å si i fra/ bruke ytringsfriheten kan vi blant annet lese dette: Vi kan si i fra om hvordan vi vil ha det, demonstrere, ta opp viktige saker med politikere, ta kontakt med de som styrer byen/ landet, bidra med ideer til kommunen, si hva som mangler og mase.

Bidra og engasjere seg. Elevene har en rekke forslag til hva de selv kan gjøre for å bidra til et bedre samfunn. Forlagene spenner fra det overordnede og generelle til det konkret: De generelle formuleringene er eksempelvis disse: 'Vi kan hjelpe til i samfunnet, og jobbe mot mål for å få det bra for alle' 'Vi kan være med og ikke være lat'. De konkrete forslagene er direkte knyttet mot eget lokalmiljø: Samle inn penger, donere penger til kulturfabrikken, lage en gruppe som bidrar til veldedighetsarbeid (eks. bygge skateparker) dekorere Sortland, sørge for at trær og planter ser bra ut, og gjøre det vi må og det vi tror vi trenger. Og siste men ikke minst: 'Vi vil gjøre Sortland til den beste barnekommunen!'

Avslutningsvis tar vi med noen utsagn som ikke passer inn i kategoriene, men som er vel verd å lese likevel. Dette er også tanker elever har om hvordan de kan bidra til at Sortland blir et godt sted å vokse opp: ' Vi må ikke bryte reglene, og ikke sende stygge bilder via SMS og internett'. ' Vi må ikke starte krig, få slutt på tyveri og bruke refleks'. ' Jeg har det bra, men det er få busser som går der jeg bor. Og det er så dårlige veier at foreldrene minne ikke vil kjøre meg noen steder. Da er det vanskelig å komme seg hjem'.

Verdier

Å være snill er en måte å
få en god oppvekst på.

Sortland har profilert sin ungdomssatsing som et verdiprojekt. Her skal vi se hvordan elever forholder seg til verdier. Verdier er ikke en selvstendig størrelse, men inngår i alt vi tenker og gjør. Slik vi verdier komme til uttrykk i mange av de tekstene vi allerede har sett. Men kan vi finne noe mer? Elevene skriver om et godt oppvekstmiljø som et sted eller en tilstand der man er snill, ikke slem. Der det er trygt, ikke utrygt. Der man følger regler men likevel er fri. De skriver om kjærlighet, takknemlighet og vennskap. Blant disse er det flest utsagn i kategorien *følge regler*. Her leser vi blant annet: (Vi skal) ikke gjøre ulovlige ting, ikke bryte regler, passe på å gå inn på de rette nettsidene. Videre er det viktig at noen setter grenser på hva du kan og ikke kan, at det finnes faste rammer ikke bare frie tøyler. Også her finnes det en tekke forslag til hva elevene kan gjøre for å få dette til å fungere. Mange skriver om å være snill, og lære seg å være snill. De vil være hyggelig, hjelpe andre som ikke har det så godt, gi ros og gjøre mot andre det de vil at andre skal gjøre mot dem. Og så vil de' oppføre seg', tulle mindre og bråke mindre.

Flere er også opptatt av å ha en positiv innstilling. Det er viktig å tenke positivt og ikke være så negativ. Respekt og toleranse er også verdier som fremheves. Elevene ønsker å lytte mer, være tolerant og vise respekt. De ønsker å være høflige, vennlige, fornuftige og ærlige. De vil stå for sine meninger og være aktiv for å få til de endringene de ønsker.

Avsluttende kommentarer

Sortland kommune har gjort et spennende og viktig arbeid ved å hente inn barn og unges meninger som grunnlag for arbeidet med sin oppvekstplan. Den gjennomgangen som foreligger her gir noen glimt av hva de forteller, men er langt fra uttømmende. Barn og unge ønsker å ha det godt – så banalt, så enkelt, men likevel så viktig. De forteller at de har det godt når de har familie og venner, en god og mobbefri skolehverdag, en morsom fritid og et trygt lokalmiljø. Dette vet vi mye om, og slik kan undersøkelsen leses som ikke å bringe noe nytt. Min mening er likevel at den gjør det. Undersøkelsen gir noe nytt, og den peker i en retning. Dette skyldes ikke bare utsagnene, men begrunnes like mye i selve prosessen. Ved å være i dialog, ved å spørre etter barn og unges meninger om hva en god oppvekst er, er det også mulig å konkretisere et noe vagt ønske om å ha det godt.

Ny nasjonal forskning viser at to av de største problemene for barn og unge er ensomhet og mobbing (Ungdata 2012). Tall fra Sortland viser at 23% av elevene på videregående skole svarer ja på spørsmålet om de har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» den siste uke. 17 % svarer ja på at de har vært «ganske mye plaget»

eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt seg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt seg stiv eller anspent og bekymret seg for mye om ting. 5% svarer at de blir mobbet minst hver 14.dag.

Selv om kommunens spørreundersøkelser og Ungdata ikke har samme målgruppe er tallene fra Ungdata likevel verdt å merke seg. Det er grunn til å tro at det er et misforhold mellom ønskene om en god oppvekst og realitetene i det samme. Dette er utfordringer som ikke er unike for Sortland, da de aller fleste kommuner sliter med lignende utfordringer. Sortland kommune har imidlertid, gjennom sitt aktive arbeid med å involvere barn og unge, en unik mulighet til både å adressere utfordringene og finne praktiske og konkrete løsninger. Gjennom er fortsatt systematisk arbeid med barne- og ungdomsmedvirkning kan utfordringene – slik de blant annet fremkommer i Ungdata-undersøkelsen – tas med tilbake til ungdomsgruppa. Sammen er det mulig å gå bak tallene, spørre hva disse konkret innebærer, og sammen lete etter konkrete og praktiske tiltak.